

mós, vaig copiar fa cinquanta anys: «cernill m.: nom que es dona a la crosta o matèria llenyosa que 'l rascle fa saltar esmicolada de l'esquena de les planxes de suro, o dels esquerdells, quan el torcador o rasclaire executa la seva tasca; s'aprofita per a cremar-lo en el forn de la perola de bullir el suro i els carracs». Això no figura en el *Vocab. del Suro i Indústries derivades*, publicat en el BDC XIII, 81-157, però hi ha *serrin* (p. 146): aquest vocabulari és la síntesi dels que s'obtingueren en aquell concurs (a Palamós, StFeliu etc.) i que cada centre comarcal va lliurar en aquella ocasió: síntesi feta per Griera i Barnils; ¿hi havia el castellanisme *serrin* en algun d'aquests? Hi fos o no hi fos, com sigui que *serrin* els era conegut car Barnils ho havia trobat a Fraga com a nom de les vulgars serradures, cast. *serrin*, i així ho publicà en el BDC IV, 43, la mà d'un d'ells (tan inescrupolosos l'un com l'altre) decidí suprimir el mot català (que els semblaria estrany o mal entès a causa de la grafia desorientadora *cernill*) i ficar-hi o deixar-hi el castellanisme

És clar, doncs, que aquí tenim de nou el *sarnill* de *sarna*. Més tard Griera en l'enquesta que féu en el poble conflent de Montalbà (parlar de transició entre l'oc. i el cat., serres amunt de Catllà) trobà ell mateix el mot, que escriví vacil·lant entre *sarnil* i *sernil*, com a resposta a la seva pregunta «les serradures» (ZRPb. XLV, 1925, 253), però també, cosa reveladora, en resposta a la pregunta «la quera» (p. 252): és, doncs, també la pols llenyosa a manera de serradures que cau de la fusta dels arbres corcats, «querats», sigui en el bosc o en els magatzems. Aquí veiem, doncs, com el mot és idèntic a la *sarna* aranesa, i en definitiva a la de pertot: també el mal cutani fa granulacions, bocinets epidérmics, pustuletes comparables, ben semblants a la caspa una i altra cosa, i causada aquesta per un àcar o animal·cul que el poble pot confondre amb el corc de la fusta.

L'ètimon del mot *sarna* està en el testimoni més antic del mot, SARNA, en St. Isidor de Sevilla: «impetigo est sicca scabies, prominens a corpore, cum asperitate et rotunditate formae: hanc vulgus *sarnam* appellat» (*Etym* IV, viii, 7); després apareix en el glossari del Còdex Vaticà de la reina Cristina (CGL III, 602.25), que si bé copiat en el S. X, conté un bon nombre de mots de llatí vulgar hispànic, independents de Sant Isidor.⁴

D'altra banda hi ha una variant amb E, documentada en fonts llatines des d'una data un poc anterior, i amb extensió més gran. Teodor Priscià (S. IV) escrivia «*sermosos* oculos, quas nos impetigines dicimus», i aquí retrobem l'aplicació a un mal herpètic dels ulls, que ja hem vist en Alcoati. Niedermann, comentant-ho (*IdgFgn* xv, 118), citava altres testimonis d'això i de la forma amb E; l'africà Cassius Felix (mj S. V): «impetigines, quas Graeci lichenas vocant, Latini vulgo *zernas* appellat» (XI, p. 192), junt amb *zernosus* (p. 16, 10 21).

I en la traducció llatina de Dioscòrides, feta en el S. VI, a Itàlia, però sembla que al Sud (com Rohlf's etc. han reconegut), es llceixen passatges com: «De

... oleastru ... foco impositum, humorem quem ex eo exit, necessarium est *sernis*, vulneribus et scabiis» (*RFgn* I, 195), amb les variants *tzerna* 25a, *zerna* 24b, c, 35a, i allí també *sernosus* (*RFgn* XIV, i, 636; cf. ALLG III, 503) De més a més *zerna*, i algunes vegades *cerna* i altres variants, es troben repetidament en glosses llatines, traduïts *impetigo*, *lichen*, *derbita*, *lepra*,² i no tot això pot venir de Cassius Felix.³

En conclusió, aquest tipus (T)SARNA va significar 'bèrbols, brians', mals herpètics (i ja hem vist que StIsidor també explicava SARNA com *impetigo*), i sembla haver estat propi d'Àfrica i del Migjorn d'Itàlia: d'aquí prové, doncs, el sard campid. *tserra* o «impetigine», logud. *atterra* «erpete, forfora», que a Nuoro es pronuncia *terra*, com assenyalaren Jud (*Rom* XLIII, 455) i MLWagner (*ARom* XIX, 12), i és amb fonètica ben normal, puix -RN- s'assimila com a -rr- en sard, i rs dona θ o tt en els dialectes del Logudoro

Però les diferències de forma i de significat, totes elles al capdavant lleugeres, no basten de cap manera per separar aquest tipus de l'ibero-romànic SARNA ni del cat *sarnill* 'serradures', 'corc'; també en gallec hi ha *serna*, amb e, i allà amb el significat de «serrín, aserrín», i acompanyat d'un *serne* «sarro» (*SERNI-potser en relació amb la i de *sermosus*), segons Valladares (add. al seu dicc.). La variant amb E va existir, doncs, també a Espanya Si això té relació o no amb la isoglossa ibero-basca ER/AR (*berri/barrí*), estudiada pels bascòlegs (límits traçats per MzPi., *Actas Reun Topon Pirenaica*, Jaca, 1948, 1-10), deixem-ho enlaira, però és ben possible. Tampoc ens farà dubtar d'aquesta connexió la diferència entre les àrees, a condició que per 'ibèric' entenguem 'hispànic pre-romà' en general, com sigui que en l'Àfrica romana, Sardenya i Migdia d'Itàlia hi va haver llenguatges pre-romans afins als de la Península Ibèrica.

Ja Diez (*Wb*, 486) i millor Schuchardt (*ZRPb* XXIX, 562-4) van cridar l'atenció sobre la parentela basca (seguint una petjada de B. de Echaue, a 1607): *sarna* és germà del basc *sarra* (ací i allà *sara*) «escoria de hierro», «herrumbre», «arena gruosa de río», semblança comparable a la que resta en l'al. *kratze* 'sarna' i 'residus, escombrall o rebuig metàl·lics'. Així doncs el sentit primitiu degué ser 'residus, escòria, carrall', d'on 'serradures, corcadura' com en català, gascó i gallec, 'caspa', com en català i sard, i d'altra banda 'bèrbols, herpes' i 'sarna', malalties que produeixen caspes, partícules dèrmiques i petites pústules; per al sentit es pot comparar també l'alban *kere* 'tinya' < CARIÉS 'corc, corcadura, quera' (*Grundriss* de Gröber I, p. 446).

Altrament el parentiu amb el basc (que des de Schuchardt fou acceptat generalment: *Grundriss* de Gröber, Gutmann) el comproven altres formes hispàniques de la mateixa arrel, proveïdes de la tx- diminutiva típica del basc, i assenyalades en el DCEE (CHARNEGA, potser CHARCO), probt. CHARRO, que fa joc amb el cast. SARRO, acompanyats, en el sentit, pel gall. *serne* (supra), i en la inicial i el sentit per l'hisp-amer. *charra* «sarna, grano, tumorcillo» (que